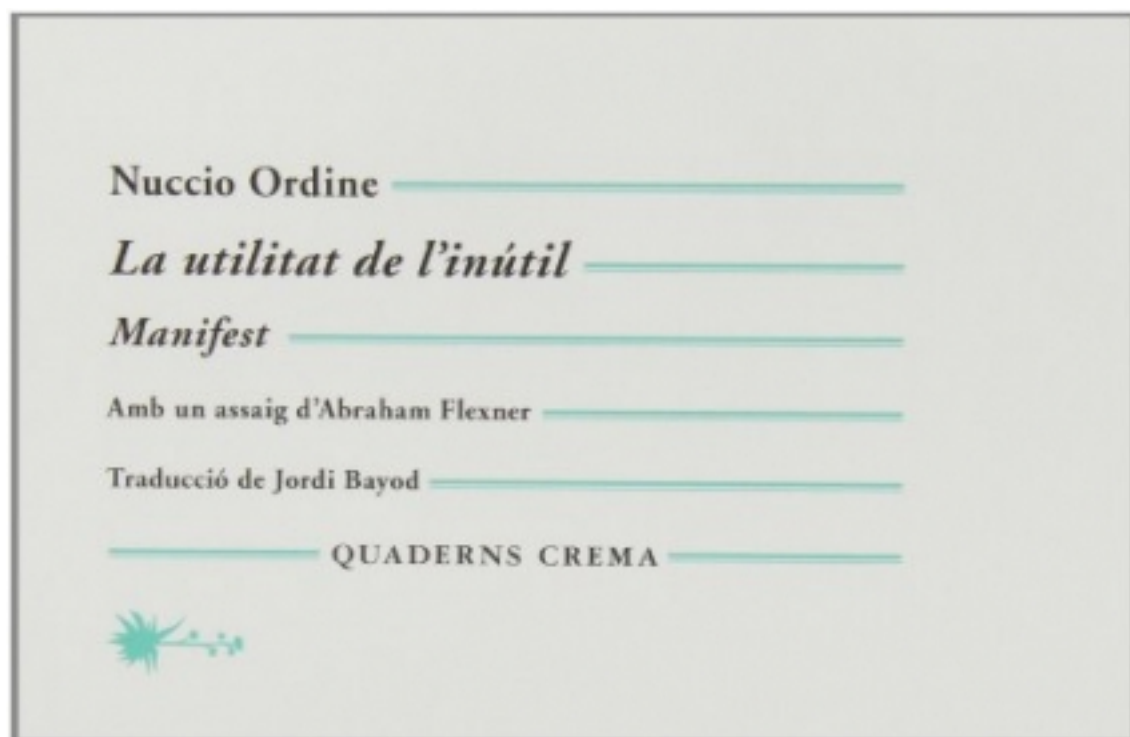

Defensar allò que no necessita demostrar per a què serveix

Publicat per [Interacció](#) [1] el 05/05/2014 - 08:55 | Última modificació: 20/08/2026 - 09:58

La utilitat de l'inútil, de Nuccio Ordine, parteix d'una paradoxa deliberada: alguns dels sabers i de les activitats que una societat orientada pel benefici considera menys útils són precisament els que contribueixen més profundament a fer humana la vida. Publicat el 2013, el manifest intervé en un context marcat per la crisi econòmica, les retallades en cultura i educació i l'extensió dels criteris de rendibilitat a àmbits que, segons Ordine, no haurien de quedar subordinats a la lògica del mercat.

El concepte d'«inútil» no designa, per tant, allò que no té valor. Designa allò que **no necessita justificar-se per una utilitat immediata, quantificable o econòmicament rendible**. La literatura, la filosofia, l'art, la música, la recerca científica desinteressada o l'estudi dels clàssics pertanyen a aquesta esfera perquè el seu sentit no es pot reduir al benefici que produeixen. Ordine construeix així una inversió del llenguatge utilitarista: allò que sembla inútil des del punt de vista del mercat pot resultar essencial des del punt de vista de la formació humana.

una societat que només conserva allò que pot demostrar la seva utilitat immediata acaba empobrint les condicions que permeten pensar, conèixer i viure més enllà del benefici.

El llibre no desenvolupa aquesta tesi mitjançant una teoria sistemàtica. Ordine construeix una genealogia intel·lectual feta de fragments, exemples i veus procedents de la literatura i la filosofia. Dante, Petrarca, Montaigne, Cervantes, Dickens, Hugo, Baudelaire, García Lorca o García Márquez, entre molts altres, formen una constel·lació destinada a mostrar que la defensa dels sabers desinteressats travessa la història del pensament occidental. El manifest és, en aquest sentit, també una reivindicació de la lectura dels clàssics com a reserva crítica davant del present.

Una part central de l'argument es dirigeix contra la progressiva **mercantilització de l'educació i del coneixement**. Ordine qüestiona una universitat concebuda com una empresa, l'estudiant convertit en client i els

estudis valorats principalment segons la seva capacitat per facilitar l'accés al mercat laboral. L'educació deixa aleshores de ser una experiència de transformació personal i intel·lectual per convertir-se en una inversió de la qual s'espera un retorn. Per a Ordine, estudiar no consisteix simplement a adquirir competències professionals. Significa aprendre a pensar, dubtar, interpretar i relacionar-se amb els altres.

Aquesta crítica s'estén a les institucions culturals i científiques. Biblioteques, museus, arxius, conservatoris, recerca bàsica o patrimoni arqueològic són especialment vulnerables davant una política que exigeix resultats immediats perquè els seus efectes més importants són difícils de traduir en rendiments econòmics directes. El problema, per a Ordine, no és únicament pressupostari. És conceptual: **si el valor només pot expressar-se en termes de rendibilitat, una part decisiva de l'experiència humana queda sense llenguatge per justificar la seva existència.**

La defensa de l'inútil arriba també a les relacions humanes. Ordine associa la gratuïtat amb formes de relació que no funcionen segons l'intercanvi equivalent: l'amor, l'amistat, la solidaritat o el coneixement adquirit pel plaer de comprendre. La crítica de l'utilitarisme es converteix així en una crítica més general d'una societat en què el càlcul econòmic tendeix a presentar-se com a criteri universal de valor.

Nota de l'editor (2026). Llegit avui, el manifest conserva una força particular perquè anticipa debats que s'han intensificat: la subordinació de l'educació a l'ocupabilitat, la necessitat de demostrar l'impacte de la cultura, la quantificació del rendiment de les institucions i la pressió perquè qualsevol activitat cultural expliqui quina utilitat social o econòmica produeix.

També convé introduir-hi una distància crítica. La contraposició entre utilitat i gratuïtat és extraordinàriament eficaç com a provocació intel·lectual, però pot simplificar el problema de les polítiques culturals. Defensar que la cultura no ha de justificar-se exclusivament pels seus efectes econòmics no significa que les institucions culturals públiques puguin prescindir de preguntes sobre accés, desigualtat, participació, responsabilitat o valor públic. La qüestió que deixa oberta Ordine és especialment fecunda per a les polítiques culturals: **com defensar allò que té valor per si mateix sense convertir aquesta autonomia en una exempció de responsabilitat davant la societat?**

És probablement aquí on *La utilitat de l'inútil* continua resultant més estimulante. No ofereix una teoria de la política cultural ni una resposta als problemes de distribució dels recursos. Ofereix una advertència anterior: abans de decidir com mesurem el valor de la cultura, cal preguntar-nos què podem arribar a perdre si només reconeixem com a valuós allò que sabem mesurar.

Referència

Ordine, N. (2013). *La utilitat de l'inútil: Manifest* (J. Bayod, Trad.). Quaderns Crema.

Aquest llibre està registrat i disponible al catàleg bibliogràfic [CERCles](#) [2]

Categories: Llibre

Categories: Recursos i publicacions

Etiquetes: pensament cultural

Etiquetes: valor públic de la cultura

Etiquetes: polítiques culturals

Etiquetes: educació i cultura

- [3]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/blogs/2014/nuccio-ordine>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>

[2] <http://cercles.diba.cat/>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/4954>